

En kvinna i en sal full av herrar

Berättelse

En historisk morgon

Den 10 januari 1922 var en morgon som skulle skrivas in i Sveriges historia. Kerstin Hesselgren steg in i riksdagshuset på Helgeandsholmen i Stockholm. Hon hade fyllt 50 år bara några dagar tidigare, och hon hade redan ett långt arbetsliv bakom sig som sjuksköterska, lärarinna, bostadsinspektör och yrkesinspektör. Men den här dagen kom hon dit i en helt ny roll: som folkvald ledamot av Sveriges riksdag. För första gången någonsin skulle kvinnor ta plats där landets lagar stiftades.

Bakgrunden var en lång kamp. Året innan, 1921, hade kvinnor i Sverige äntligen fått full rösträtt och rätt att väljas in i riksdagen. I valet som följde valdes fem kvinnor in. Det var en liten skara mot bakgrund av de flera hundra män som satt i kamrarna, men det var en början.

Ensam i första kammaren

Av de fem kvinnorna hamnade fyra i andra kammaren: liberalen Elisabeth Tamm, högerns Bertha Wellin och socialdemokraterna Agda Östlund och Nelly Thüring. Kerstin Hesselgren var den enda som valdes till första kammaren. Där, bland raderna av män i mörka kostymer, satt hon helt ensam som kvinna. Hon hade fått sitt mandat med stöd av både liberaler och socialdemokrater, en ovanlig kombination, och hon representerade en valkrets kopplad till Göteborg.

Det krävdes mod att kliva in i den salen. Allt var format efter och för män: språket, vanorna, till och med tilltalet. Kerstin var dock van vid att vara den första och enda kvinnan på en arbetsplats. Som yrkesinspektör hade hon under många år ensam besökt fabriker och granskat hur arbetare behandlades. Hon visste hur det kändes att bryta ny mark.

”Mina herrar!”

När mötet skulle inledas tog talmannen Hugo Hamilton till orda. Han hälsade ledamöterna välkomna till det nya riksmötet. Sedan sa han något som många kom att minnas. Han förklarade att han hoppades att Kerstin inte skulle ta illa upp om han, åtminstone så länge hon var ensam i sitt slag i kammaren, fortsatte att använda den gamla tilltalsformen. Och så sa han, till en sal där det numera satt en kvinna: “Mina herrar!”

Orden kan i dag låta märkliga, men de säger något viktigt om tiden. Lagen hade ändrats, men språket och vanorna hade inte hunnit med. Att en kvinna satt i kammaren var så nytt och så ovant att det inte ens fanns självklara ord för att hälsa på församlingen. Kerstin tog det med ro. Hon var inte där för att bråka om titlar, utan för att arbeta. Hon förstod att verklig förändring tar tid och att hennes blotta närvaro redan var en seger.

Arbetet som följde

Kerstin nöjde sig inte med att vara en symbol. Under sina år i riksdagen drev hon frågor som tidigare hade avfärdats som privata eller mindre viktiga: mödravård, gifta kvinnors rätt att behålla

sina arbeten, lika lön för kvinnor och män samt upplysning i frågor som många helst teg om. Eftersom hon själv hade sett arbetslivets orättvisor inifrån, talade hon med en trovärdighet som var svår att avfärda. Hon flyttade på så sätt gränsen för vad politiken borde handla om.

Av de fem pionjären blev Kerstin kvar längst. Hon satt i första kammaren i tolv år och fortsatte sedan i andra kammaren. Med tiden valdes fler kvinnor in, och talmannens hälsning "Mina herrar!" passade allt sämre, tills den till slut blev omöjlig. Just därför har dagen den 10 januari 1922 blivit en symbol. Den fångar i ett enda ögonblick både att kvinnor äntligen fick komma in och att det gamla samhället ännu inte var redo att ta emot dem. Den visar början på en förändring som skulle ta många år, men som hade börjat med en enda kvinna i en sal full av herrar.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
folkvald	vald av folket i ett val
ledamot	en medlem i riksdagen
stifta lagar	besluta om och skapa nya lagar
rösträtt	rätten att rösta i ett val
kammare	en del av riksdagen (förr fanns det två)
skara	en mindre grupp människor
mandat	rätten att representera väljarna i riksdagen
valkrets	det område som en politiker representerar
bryta ny mark	göra något helt nytt som ingen gjort förut
talman	personen som leder mötet i riksdagen
tilltalsform	sättet man hälsar på eller talar till någon
ta illa upp	bli sårad eller kränkt
församling	en grupp människor som samlats, här riksdagens ledamöter
mödravård	vård för kvinnor som väntar barn
trovärdighet	att man blir trodd och tas på allvar

Läsförståelsefrågor

1. Vilken ny roll hade Kerstin när hon kom till riksdagshuset den 10 januari 1922?
 1. Hon kom som yrkesinspektör för att granska huset
 2. Hon kom som folkvald ledamot av riksdagen
 3. Hon kom som besökare för att lyssna
2. Vad hade hänt året innan, 1921, som gjorde dagen möjlig?
 1. Riksdagshuset hade byggts
 2. Kvinnor hade fått full rösträtt och rätt att väljas in
 3. De två kamrarna hade slagits ihop till en
3. Hur var de fem kvinnorna fördelade mellan kamrarna?
 1. Alla fem satt i första kammaren
 2. En i första kammaren och fyra i andra kammaren
 3. Tre i första och två i andra kammaren
4. Vad sa talmannen Hugo Hamilton till församlingen?
 1. "Mina damer och herrar!"
 2. "Välkommen, Kerstin Hesselgren!"
 3. "Mina herrar!"
5. Varför hade Kerstins ord särskild trovärdighet i de sociala frågorna?
 1. Hon var den rikaste i kammaren
 2. Hon hade själv sett arbetslivets orättvisor inifrån
 3. Hon hade studerat juridik i många år
6. Stämmer påståendena med texten? Svara *ja*, *nej* eller *det står inte i texten*.
 1. Kerstin var den enda kvinnan i första kammaren.
 2. Kerstin blev arg på talmannen och lämnade salen.
 3. Kerstin satt i första kammaren i tolv år.
 4. De fyra andra kvinnorna kom alla från samma parti.
 5. Kerstin hade tidigare arbetat som yrkesinspektör.
7. Förklara med egna ord varför talmannens hälsning "Mina herrar!" säger något om tiden.
8. Vilka frågor drev Kerstin i riksdagen? Ge minst tre exempel.
9. Texten säger att Kerstin "inte var där för att bråka om titlar, utan för att arbeta". Vad tror du att det säger om hennes prioriteringar? (inferens)
10. Varför har just den 10 januari 1922 blivit en symbol, enligt texten? (inferens)

11. Texten avslutas med bilden av “en enda kvinna i en sal full av herrar”. Varför tror du att författaren valt att avsluta så? (tolkning)

Facit

1. Hon kom som folkvald ledamot av riksdagen
1. Kvinnor hade fått full rösträtt och rätt att väljas in
1. En i första kammaren och fyra i andra kammaren
1. “Mina herrar!”
1. Hon hade själv sett arbetslivets orättvisor inifrån
1. ja b) nej (hon tog det med ro och blev kvar) c) ja d) nej (de tillhörde olika partier: liberaler, höger och socialdemokrater) e) ja
- Exempel på svar: Lagen hade ändrats så att en kvinna kunde sitta i kammaren, men språket och vanorna hade inte hunnit med. Det var så nytt med en kvinna att det inte ens fanns självklara ord för att hälsa på alla.
- Exempel på svar: Mödravård, gifta kvinnors rätt att behålla sina arbeten, lika lön för kvinnor och män samt upplysning i känsliga frågor.
- Exempel på svar: Att hon var målmedveten och praktisk. Hon brydde sig mer om att åstadkomma verkliga förändringar än om symboler och formaliteter.
- Exempel på svar: Dagen fångar i ett ögonblick både att kvinnor äntligen fick komma in och att samhället ännu inte var redo. Den markerar början på en lång förändring.
- Exempel på svar: Bilden visar tydligt hur ensam och i minoritet Kerstin var, samtidigt som den lyfter fram hennes mod. Den gör det lätt att förstå hur stor förändringen var och var den började.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten är skriven i preteritum. Lämplig för att öva preteritum, bisatser (eftersom, trots att, så länge) och berättande tempus. Scenen kompletterar porträttet genom att gå på djupet i en enda symbolisk dag i stället för hela livet. Tema: hur lagar, språk och vanor förändras i olika takt, och vad det innebär att vara pionjär. Inferens- och tolkningsfrågorna (9–11) lämpar sig väl för fördjupande samtal och skrivuppgifter.

Diskussionsfrågor

- Talmannen sa “Mina herrar!” av gammal vana, trots att en kvinna satt i salen. Finns det ord eller uttryck i samhället som har förändrats för att inkludera fler? Ge exempel.
- Kerstin valde att ta situationen med ro i stället för att protestera högt. När är det klokt att vara tålmodig, och när måste man säga ifrån direkt?

- Texten menar att lagar kan ändras snabbare än människors vanor. Håller du med? Ge ett exempel från i dag.
- Att vara först och ensam i en grupp kan vara både en ära och en börda. Vilka för- och nackdelar ser du?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv en person, känd eller okänd, som var först med något i sin grupp eller sitt yrke. Vad gjorde personen, och varför var det viktigt?

Källor och faktagranskning

- Svenskt biografiskt lexikon (SBL): Kerstin Hesselgren — <https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=12947>
- Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (SKBL): Kerstin Hesselgren — <https://skbl.se/sv/artikel/KerstinHesselgren>
- Wikipedia (svenska): Kerstin Hesselgren — https://sv.wikipedia.org/wiki/Kerstin_Hesselgren
- Renée Frangeur: Kerstin Hesselgren – den gränsöverskridande politikern. En biografi (2013)

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: född 4 januari 1872 i Hofors (Torsåkers socken), Gästrikland; död 19 augusti 1962 i Stockholm. Sveriges första kvinnliga yrkesinspektör (från 1913), bostadsinspektör (1906) och skolköksinspektör (1909). Invald i riksdagen 1921 och var den första kvinnan i första kammaren (ledamot 1922–1934, därefter i andra kammaren 1937–1944). Politiskt frisinnad/liberal. Aktiv internationellt i Nationernas förbund och ILO. Medgrundare av Fogelstadgruppen och Kvinnliga medborgarskolan vid Fogelstad. Ogift. Notera: Hofors låg historiskt i Torsåkers socken, vilket är varför vissa källor anger Torsåker som födelseort — samma plats.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.